

Sygn. akt III AUa 2048/17

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 31 stycznia 2019 r.

Sąd Apelacyjny w Katowicach

Wydział III Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący	SSA Witold Nowakowski (spr.)
Sędziowie	SSA Wojciech Bzibziak SSA Alicja Kolonko
Protokolant	Michał Eksterowicz

po rozpoznaniu w dniu 31 stycznia 2019 r. w Katowicach

sprawy z odwołania A. G. (A. G.)

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z.

o umorzenie należności z tytułu składek

na skutek apelacji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z.

od wyroku Sądu Okręgowego - Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Gliwicach

z dnia 30 sierpnia 2017 r. sygn. akt VIII U 863/17

- 1. zmienia zaskarżony wyrok w całości i oddala odwołanie,**
- 2. odstępuje od obciążenia ubezpieczonego A. G. zwrotem kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym.**

/-/ SSA W.Bzibziak /-/ SSA W.Nowakowski /-/ SSA A.Kolonko

Sędzia Przewodniczący Sędzia

Sygn. akt III AUa 2048/17

UZASADNIENIE

Decyzją z 23 marca 2017 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z. odmówił ubezpieczonemu A. G. umorzenia należności z tytułu składek:

na ubezpieczenia społeczne za okres od czerwca 2005 r. do lutego 2009 r. w łącznej kwocie 43.667,30 zł, w tym z tytułu: składek – 22.524,30 zł, odsetek – 21.143 zł, na ubezpieczenie zdrowotne za okresy od czerwca 2005 r. do sierpnia 2005 r., od maja 2006 r. do czerwca 2006 r. i od sierpnia 2006 r. do listopada 2006 r. oraz za maj 2008 r. w łącznej kwocie 6,49 zł, w tym z tytułu składek 6,49 zł, na Fundusz Pracy - za okres od czerwca 2005 r. do lutego 2009 r. w łącznej kwocie 3.370,95 zł, w tym z tytułu: składek – 1.750,95 zł, odsetek – 1.620 zł.

Na uzasadnienie podniósł, że ubezpieczony nie spełnił warunku umorzenia należności z tytułu składek określonego w art. 1 ust. 10 ustawy z dnia 9 listopada 2012 r. o umorzeniu należności powstałych z tytułu nieopłaconych składek przez osoby prowadzące pozarolniczą działalność gospodarczą, bowiem nie uregulował należności z tytułu składek niepodlegających umorzeniu w ciągu 12 miesięcy od dnia uprawomocnienia się decyzji określającej warunki umorzenia z dnia 29 grudnia 2015 r., tj. do dnia 9 lutego 2017 r.

W odwołaniu A. G. domagał się zmiany zaskarżonej decyzji i umorzenia należności z tytułu składek w niej wskazanych. Zarzucił naruszenie art. 1 ust. 10 ustawy abolicyjnej, gdyż w dyspozycji tego przepisu mieścić się powinny wyłącznie te zaległości składkowe, które posiadał w chwili wydania decyzji określającej warunki umorzenia. Podniósł, iż organ rentowy nie powinien brać pod uwagę zaległości z tytułu składek powstałych po wydaniu i uprawomocnieniu się decyzji określającej warunki umorzenia z dnia 29 grudnia 2015 r.

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniósł o jego oddalenie, z przyczyn, które stanowiły podstawę wydania zaskarżonej decyzji. Wskazał nadto rodzaj oraz wysokość należności niepodlegających umorzeniu, ubezpieczony nie uścił.

Sąd Okręgowy w Gliwicach ustalił, że A. G. w dniu 9 grudnia 2014 r. wniósł o umorzenie należności powstałych z tytułu nieopłacenia składek na ubezpieczenie emerytalne, rentowe i wypadkowe, w odniesieniu do całości zadłużenia za okres objęty ustawą z dnia 9 listopada 2012 r. o umorzeniu należności powstałych z tytułu nieopłaconych składek przez osoby prowadzące pozarolniczą działalność gospodarczą.

Decyzją określającą warunki umorzenia z 27 maja 2015 r. organ rentowy na podstawie art. 1 ust. 8 ustawy abolicyjnej określił, iż według stanu na dzień 25 maja 2015 r. umorzeniu będą podlegały należności z tytułu składek: na ubezpieczenia społeczne za okres od marca 2006 r. do lutego 2009 r. w łącznej kwocie 33 647,20 zł, w tym z tytułu: składek – 18.133,20 zł, odsetek – 15.514 zł, a także dodatkowo kosztów upomnienia w kwocie 17,20 zł na Fundusz Pracy za okres od marca 2006 r. do lutego 2009 r. w łącznej kwocie 2.651,68 zł, w tym z tytułu: składek – 1.438,68 zł, odsetek – 1.213 zł. Wskazał przy tym, iż na dzień 25 maja 2015 r. ubezpieczony nie posiada należności niepodlegających umorzeniu.

Pismem z 12 listopada 2015 r. organ rentowy poinformował ubezpieczonego, iż stan zadłużenia wskazany w decyzji określającego warunki umorzenia z 27 maja 2015 r. jest błędny, w związku z czym organ rentowy wszczął z urzędu postępowanie ponownie ustalające stan należności z tytułu składek podlegających umorzeniu wskazanych w punkcie 1 powyższej decyzji.

Następnie decyzją z 29 grudnia 2015 r. organ rentowy ponownie ustalił warunki umorzenia według stanu na dzień złożenia wniosku, tj. 9 grudnia 2014 r. W decyzji tej wskazał nadto, jakie warunki musi spełnić ubezpieczony, aby mógł skorzystać z umorzenia tych należności. Z treści decyzji wynika, iż umorzeniu podlegały będą składki na ubezpieczenia społeczne za okres od czerwca 2005 r. do lutego 2009 r. w łącznej kwocie 43.667,30 zł, w tym z tytułu: składek – 22.524,30 zł, odsetek – 21.143 zł, na ubezpieczenie zdrowotne za okres od czerwca 2005 r. do sierpnia 2005 r., od maja 2006 r. do czerwca 2006 r., od sierpnia 2006 r. do listopada 2006 r. oraz za miesiąc maj 2008 r. w łącznej kwocie 6,49 zł, w tym z tytułu składek 6,49 zł oraz na Fundusz Pracy za okres od czerwca 2005 r.

do lutego 2009 r. w łącznej kwocie 3 370,95 zł, w tym z tytułu: składek – 1.750,95 zł, odsetek – 1.620 zł.

W treści decyzji organ rentowy wskazał, iż warunkiem umorzenia wymienionych należności jest spłata należności niepodlegających umorzeniu. Zaznaczył, że należności z tytułu składek za okres od dnia 1 stycznia 1999 r. nieobjęte postępowaniem o umorzeniu, należy uregulować w terminie 12 miesięcy od dnia uprawomocnienia się tej decyzji wraz z odsetkami naliczonymi do dnia wpłaty. Wskazał także, iż warunek ten spełniony będzie również w przypadku rozłożenia na raty należności niepodlegających umorzeniu przed upływem dwunastomiesięcznego terminu. Decyzja ta została doręczona ubezpieczonemu w dniu 8 stycznia 2016 r. i uprawomocniła się z dniem 9 lutego 2016 r.

Pismem z 14 października 2016 r. organ rentowy poinformował ubezpieczonego o zbliżającym się terminie (tj. 9 lutego 2017 r.), do jakiego należy spełnić warunki, aby skorzystać z umorzenia należności wynikających z ustawy abolicyjnej. Jednocześnie poinformował ubezpieczonego, iż brak ich spełnienia spowoduje, że wydana zostanie decyzja o odmowie umorzenia należności.

Pismem z 13 marca 2017 r. organ rentowy powiadomił ubezpieczonego o możliwości wypowiedzenia się co do zebranych dowodów i możliwości zgłoszenia żądań przed wydaniem decyzji.

Następnie decyzją z 23 marca 2017 r. (odebraną przez ubezpieczonego w dniu 28 marca 2017 r.) organ rentowy odmówił umorzenia należności z tytułu składek wskazanych w decyzji z 29 grudnia 2015 r. określającej warunki umorzenia należności, wobec niespełnienia przez odwołującego warunku umorzenia należności z tytułu składek określonym w art. 1 ust. 10 ustawy abolicyjnej.

Sąd Okręgowy ustalił nadto, iż należności niepodlegające umorzeniu (niewskazane w decyzji o warunkach umorzenia z 29 grudnia 2015 r.) to: należności na ubezpieczenia społeczne za okres od lutego 2016 r. do marca 2016 r., za maj 2016 r. oraz listopad 2016 r. w łącznej kwocie 563,15 zł, na ubezpieczenie zdrowotne za grudzień 2015 r., od lutego 2016 r. do marca 2016 r. i za listopad 2016 r. w łącznej kwocie 323,30 zł, na Fundusz Pracy za listopad 2016 r. w łącznej kwocie 59,61 zł (powyższe okoliczności w istocie pozostawały bezsporne).

Mając je na uwadze, Sąd Okręgowy wskazał dyspozycje art.1 ust. 1, 6, 7, 8, 10, 11 i 13 ustawy dnia 9 listopada 2012 r. o umorzeniu należności powstałych z tytułu nieopłaconych składek przez osoby prowadzące pozarolniczą działalność (Dz.U. z 2012 r. poz.1551), art. 29 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych (jedn. tekst Dz.U. z 2016 r. poz.963) i stwierdził, że w niniejszej sprawie spór dotyczył ustalenia, czy składki na ubezpieczenie społeczne, zdrowotne oraz na Fundusz Pracy powstałe po wydaniu i uprawomocnieniu się decyzji z dnia 29 grudnia 2015 r. określającej warunki umorzenia składek w stosunku do A. G., powinny być interpretowane jako składki niepodlegające umorzeniu w rozumieniu art. 1 ust. 10 ustawy abolicyjnej.

Sąd Okręgowy miał na uwadze, iż na dzień prawomocności decyzji z 29 grudnia 2015 r., organ rentowy określił warunki umorzenia składek odwołującego za okres wskazany w decyzji według stanu na dzień złożenia wniosku, tj. 9 grudnia 2014 r. Natomiast w punkcie 2 wskazał jedynie, że warunkiem umorzenia należności jest spłata należności niepodlegających umorzeniu, jednocześnie nie wskazując o jakie należności chodzi oraz w jakiej wysokości należą się one organowi rentowemu. Wskazał nadto 12-miesięczny termin do ich uregulowania, rozpoczynający się od dnia prawomocności powyższej decyzji, tj. od dnia 9 lutego 2016 r. Następnie wydał zaskarżoną przez ubezpieczonego decyzję z 23 marca 2017 r., w której odmówił umorzenia należności wskazanych w decyzji z 29 grudnia 2015 r., z uwagi na fakt nieuregulowania należności powstałych po dniu jej uprawomocnienia się, a więc należności bieżących. Sąd Okręgowy zauważył jednak, że istotą umorzenia należności składkowych w myśl art. 1 ust. 8 ustawy abolicyjnej jest należyte skonkretyzowanie przedmiotu sporu, które w niniejszej sprawie bez wątpienia miało miejsce wyłącznie w stosunku do zaległości wskazanych w punkcie 1 decyzji z 29 grudnia 2015 r.,

a więc istniejących na dzień jej wydania. Zdaniem Sądu Okręgowego użyte w art. 1 ust. 10 ustawy abolicyjnej sformułowanie „spłata” dotyczyć powinno tylko i wyłącznie należności istniejących w chwili wydania decyzji o określającej warunki umorzenia składek, a nie przyszłych. Tym samym istnieje zatem możliwość umorzenia należności składkowych wskazanych w decyzji określającej warunki umorzenia, pomimo posiadania bieżących i wymagalnych zaległości składkowych powstałych po dniu jej wydania.

Sąd Okręgowy w pełni podzielił przy tym pogląd wyrażony przez Sąd Apelacyjny w Katowicach w wyroku z 2 lutego 2017 r. sygn. akt III AUa 237/16, zgodnie z którym: użyte w art. 1 ust. 10 ustawy z 2012 r. o umorzeniu należności powstałych z tytułu nieopłaconych składek przez osoby prowadzące pozarolniczą działalność pojęcie „niepodlegających umorzeniu składek (...) za okres od dnia 1 stycznia 1999 r.” których terminowe uiszczenie stanowi warunek umorzenia pozostałych należności składkowych po zastosowaniu przy jego interpretacji zasad wykładni autentycznej, logicznej, celowościowej i systemowej, należy rozumieć w ten sposób, iż odnosi się ono wyłącznie do składek wymienionych w decyzji określającej warunki umorzenia, a nie tych, jakie powstały później, skoro ustawodawca określił wnioskodawcom roczny termin dla spełnienia tych warunków, liczony od daty uprawomocnienia się tej decyzji.

Reasumując, nie zasługiwało na aprobatę stanowisko organu rentowego wyrażone w zaskarżonej decyzji, w której odmówił on ubezpieczonemu umorzenia zaległości składkowych z uwagi na fakt nieuregulowania składek bieżących, powstałych po dniu wydania decyzji określającej warunki umorzenia. Podzielenie przez Sąd tego stanowiska, byłoby sprzeczne z ideą decyzji określającej warunki umorzenia należności składkowych, która jest zarazem ściśle powiązana z decyzją umarzającą. Bez wątpienia decyzja o umorzeniu należności składkowych winno się odnosić wyłącznie do należności wskazanych w decyzji określającej warunki umorzenia.

Z tych przyczyn Sąd Okręgowy zmienił zaskarżoną decyzję z 23 marca 2017 r. w ten sposób, że umorzył ubezpieczonemu A. G. należności z tytułu składek na:

- a) ubezpieczenia społeczne za okres od czerwca 2005 r. do lutego 2009 r., w łącznej kwocie 43.667,30 zł;
- b) ubezpieczenie zdrowotne za okres od czerwca 2005 r. do sierpnia 2005 r., od maja 2006 r. do czerwca 2006 r., od sierpnia 2006 r. do listopada 2006 r., za maj 2008 r., w łącznej kwocie 6,49 zł;
- c) Fundusz Pracy za okres od czerwca 2005 r. do lutego 2009 r., w łącznej kwocie 3.370,95 zł.

Ponadto, z odwołaniem się do art. 98 kpc w zw. z § 2 ust. 5 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie (Dz.U. z 2015 r. poz.1800), zasądził od organu rentowego na rzecz ubezpieczonego (choć w uzasadnieniu wyroku wskazał, że uczynił to na pełnomocnika ubezpieczonego adw. D. T.) kwotę 3.600 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego (wyliczając wynagrodzenie od wartości przedmiotu sporu w kwocie 47.044,74 zł i mając na uwadze uchwałę SN z dnia 20 lipca 2016 r. sygn. akt III UZP 2/16).

Apelację od wyroku Sądu Okręgowego wniósł organ rentowy, zarzucając naruszenie przepisów prawa materialnego, polegające na błędnej wykładni i niewłaściwym zastosowaniu przepisu art. 1 ust. 10 i ust. 11 w związku z ust. 13 pkt 2 ustawy z dnia 9 listopada 2012 r.

o umorzeniu należności powstałych z tytułu nieopłaconych składek przez osoby prowadzące pozarolniczą działalność oraz w związku z art. 46 ust. 1 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych w zakresie, w jakim Sąd uznał, że warunkiem umorzenia należności, jest nieposiadanie na dzień wydania decyzji o umorzeniu zaległości z tytułu tych składek, które zostały wymienione w decyzji określającej warunki umorzenia.

Skarżący wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku przez oddalenie odwołania, względnie uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do rozpoznania organowi rentowemu, zasądzenie od odwołującego na rzecz organu rentowego kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych za obie instancje.

Na uzasadnieniu podniósł, że nie może się zgodzi z rozstrzygnięciem zawartym w sentencji wyroku.

Po wskazaniu dyspozycji art. 1 ust. 13, 10, 11 ustawy z dnia 9 listopada 2012 r. o umorzeniu należności powstałych z tytułu nieopłaconych składek przez osoby prowadzące pozarolniczą działalność stwierdził, że mając na względzie przytoczone regulacje, decyzję o odmowie umorzenia należności wydaje się, jeśli w terminie 12 miesięcy od dnia uprawomocnienia się decyzji tzw. warunkowej, pozostałe niepodlegające umorzeniu należności wymienione w ust. 10 nie zostaną spłacone.

Mając na względzie jednoznaczne brzmienie powołanych przepisów skarżący zarzucił, iż Sąd I instancji nieprawidłowo zastosował powołane wyżej regulacje i dokonał ich nieprawidłowej wykładni. Ubezpieczony nie wywiązał się bowiem z nałożonego na niego decyzją z dnia 27 maja 2015 r. obowiązku i nie spełnił warunków umorzenia, co skutkować powinno uwzględnieniem jego wniosku. Uzależnienie umorzenia zaległych składek określonych w punkcie I decyzji z 27 maja 2015 r. od nieposiadania zaległości w opłacaniu składek bieżących z tytułu prowadzenia działalności gospodarczej znajduje uzasadnienie w ustawie z 9 listopada 2012 r.

Warunkiem umorzenia należności składkowych jest nieposiadanie na dzień wydania decyzji określonej w art. 1 ust. 13 ustawy abolicyjnej niepodlegających umorzeniu składek na ubezpieczenia i fundusze, do opłacenia których zobowiązana jest osoba prowadząca pozarolniczą działalność gospodarczą lub płatnik. Przepis ten określa za jaki okres należności niepodlegające umorzeniu, w tym należności bieżące, winny być opłacone. Dotyczy to przedziału okresu od 1 stycznia 1999 r. i nie określa terminu końcowego. Za błędne należy uznać stanowisko Sądu Okręgowego w Gliwicach, że spłata owych należności obejmuje okres biegnący wyłącznie do dnia wydania decyzji o warunkach umorzenia.

Ustawodawca wskazał bowiem w art. 1 ust. 10 ustawy abolicyjnej wyłącznie początek okresu objętego obowiązkiem uregulowania należności niepodlegających umorzeniu (tj. od 1 stycznia 1999 r.). Natomiast nie określił drugiej daty granicznej, do której należy wymagać opłacenia składek od ubezpieczonego. Na podstawie przepisów ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych to na płatniku składek ciąży obowiązek terminowego opłacania składek, co wynika z art. 46 ust. 1 ustawy o sus. Powyższy przepis stanowi, iż płatnik składek jest obowiązany według zasad wynikających z przepisów ustawy obliczać, potrącać z dochodów ubezpieczonych, rozliczać oraz opłacać należne składki za każdy miesiąc kalendarzowy. W przeciwnym bowiem razie na jego koncie powstaje zaległość.

W oparciu o wskazane przepisy uznać należy zatem, że nieuprawnionym jest działanie mogące skutkować faktycznym skróceniem okresu, za jaki należności niepodlegające umorzeniu winny być na podstawie ustawy abolicyjnej naliczone i spłacone przez ubezpieczonego.

Biorąc pod uwagę powyższe za sprzeczne z treścią i celem ustawy abolicyjnej uznać (należy) umorzenie należności składkowych, gdy składki niepodlegające umorzeniu zostały opłacone tylko za okres wskazany w załączniku do decyzji o warunkach umorzenia, a nie - jak stanowi przepis - do dnia wydania decyzji o umorzeniu lub odmowie umorzenia należności. Na gruncie przepisów art. 1 ust. 10 ustawy abolicyjnej należy postawić również wymóg realizacji płatności bieżących, jako przesłanki umorzenia.

Interpretację zapisów ustawy Sąd niesłusznie ograniczył do wyłącznie do terminu wydania decyzji określającej warunki umorzenia. Prezentowana przez Sąd I instancji wykładania i analiza przepisów art. 1 ust. 10 ustawy abolicyjnej pozostaje w sprzeczności

z art. 46 ust. 1 ustawy o sus i nie może zostać zaakceptowana. Składki bieżące powstałe pod wydaniem decyzji określającej warunki umorzenia są należnościami niepodlegającymi umorzeniu i winny zostać zapłacone do dnia wydania decyzji umarzającej. W przypadku braku uregulowania tych należności powstaje przesłanka negatywna uzasadniająca wydanie decyzji o odmowie umorzenia należności z tytułu składek w myśl art. 1 ust. 13 ustawy abolicyjnej.

Skarżący podkreślił, że powołane w uzasadnieniu wyroku stanowisko Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 2 lutego 2017 r. sygn. akt III AUa 237/16 nie stanowi wiążącej Sąd wykładni przepisów ustawy. Sąd rozstrzygając konkretną sprawę winien oprzeć się na poczynionych ustaleniach stanu faktycznego. W dalszej kolejności nie sposób zaakceptować stanowiska Sądu I instancji odwołującego się do wykładni logicznej, celowościowej i systemowej analizowanego przepisu, która została dokonana z pominięciem art. 46 ust. 1 ustawy o sus.

W świetle powyższych uwag, uznać należy, iż użyte w art. 1 ust. 10 ustawy abolicyjnej pojęcie „niepodlegających umorzeniu składek (...) za okres od dnia 1 stycznia 1999 r.”, których terminowe uiszczenie stanowi warunek umorzenia pozostałych należności składkowych po zastosowaniu przy jego interpretacji zasad wykładni autentycznej, logicznej, celowościowej i systemowej, należy rozumieć w ten sposób, iż nie odnosi się ono wyłącznie do składek wymienionych w decyzji określającej warunki umorzenia, ale także tych, które powstały później, skoro na płatniku składek ciąży obowiązek terminowego opłacania składek.

Zatem wobec tego w przypadku niespełnienia warunku o umorzeniu należności, zasadnym i prawidłowym było wydanie decyzji o odmowie umorzenia należności na gruncie art. 1 ust. 13 ustawy abolicyjnej.

W odpowiedzi na apelację pełnomocnik ubezpieczonego wniósł o jej oddalenie apelacji i zasądzenie od organu rentowego na rzecz ubezpieczonego kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu odwoławczym według norm przepisanych.

Na uzasadnienie podniósł, że w ocenie ubezpieczonego zastosowana przez Sąd I instancji wykładnia przepisów prawa materialnego była prawidłowa i nie budzi wątpliwości. Sąd Okręgowy należycie uargumentował wybraną metodę wykładni, odwołując się

do dominującej linii orzeczniczej sądów apelacyjnych, w tym Sądu Apelacyjnego

w Katowicach. Warto nadmienić, że stanowisko prezentowane przez Sąd Apelacyjny

w Katowicach podziela również Sąd Apelacyjny w Gdańsku (vide: wyrok z dnia 14 września 2016 r., sygn. akt III AUa 582/16, Portal Orzeczeń Sądów Powszechnych).

Ubezpieczony podniósł, że nie jest trafna wykładnia art. 1 ust. 10 ustawy abolicyjnej prezentowana przez organ rentowy, zgodnie z którą warunkiem umorzenia składek przez ZUS na podstawie ustawy z dnia 9 listopada 2012 r. o umorzeniu należności powstałych z tytułu nieopłaconych składek przez osoby prowadzące pozarolniczą działalność, jest „czyste konto” płatnika, a zatem brak zaległości składkowych niepodlegających umorzeniu również za okres po dacie wydania decyzji warunkowej - do daty wydania decyzji w przedmiocie umorzenia (art. 1 ust. 13 ustawy abolicyjnej). Podkreślić należy, iż wykładnia taka rozszerza bowiem warunki umorzenia poza zakres ustalony ww. ustawą.

Przepisy art. 1 ust. 1-7 oraz art. 2 ustawy abolicyjnej określają zakres podmiotowy i przedmiotowy abolicji i tryb składania wniosku o umorzenie zaległości składkowych.

W stosunku do osób, które spełniały te kryteria i tryb, ZUS miał obowiązek wydać decyzję określającą warunki umorzenia (art. 1 ust. 8 ustawy abolicyjnej), a spełnienie tych warunków przez osobę uprawnioną do złożenia wniosku w terminie określonym ustawą, zobowiązywało organ rentowy do umorzenia należności stosownie do art. 1 ust. 13 pkt 2.

Z brzmienia przepisu art. 1 ust. 8 ustawy abolicyjnej wynika jednoznacznie, iż warunki umorzenia Zakład Ubezpieczeń Społecznych musi określić kwotowo (z wyjątkiem kosztów egzekucyjnych) w decyzji warunkowej. Oznacza to, iż: 1) zaległości składkowe

z odsetkami, koszty i opłaty podlegające umorzeniu stosownie do art. 1 ust. 1 i 6 ustawy abolicyjnej, oraz 2) zaległości składkowe z odsetkami, koszty i niepodlegające umorzeniu, o których mowa w art. 1 ust. 10, które płatnik winien uiścić w terminie określonym ustawą (tekst jedn.: w terminie zgodnym z art. 1 ust. 11 i 12 ustawy abolicyjnej), muszą być wymagalne w dacie wydania decyzji warunkowej.

Pełnomocnik ubezpieczonego dodał, że roszczenie staje się wymagalne wówczas, kiedy wierzyciel może skutecznie żądać od dłużnika zadośćuczynienia jego roszczeniu, zaś terminy opłacania składek określa przepis art. 47 ust. 1 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych. Roszczenie o zapłatę składek jest zatem wymagalne z upływem terminu określonego wymienionym przepisem i od tej daty biegnie termin jego przedawnienia (art. 24 ust. 4 usus).

Z powyższego wynika, iż przedmiotem decyzji warunkowej mogą być jedynie takie należności niepodlegające umorzeniu (art. 1 ust. 10 ustawy abolicyjnej), których termin płatności upłynął przed datą złożenia wniosku o umorzenie. Przypomnieć trzeba, iż stosownie do art. 1 ust. 11 ustawy abolicyjnej, należności te podlegają spłacie w terminie 12 miesięcy od dnia uprawomocnienia się decyzji warunkowej (o której mowa w ust. 8). Z porównania przepisów art. 47 ust. 1 u.s.u.s. i art. 1 ust. 11 ustawy abolicyjnej, wynika iż ten pierwszy reguluje terminy płatności bieżących składek, podczas gdy w drugim ustawodawca unormował szczególny termin spłaty zadłużenia składkowego, o którym mowa w art. 1 ust. 10. Przyjęcie, iż pojęcie należności niepodlegające umorzeniu, o których mowa w art. 1 ust. 10 ustawy abolicyjnej, obejmuje również należności z tytułu składek, których wymagalność powstała po dacie decyzji o której mowa w art. 1 ust. 8 ustawy abolicyjnej, prowadziłoby do absurdalnego wniosku, iż ma do nich również zastosowanie termin wynikający z art. 1 ust. 11 tej ustawy, a zatem że termin do zapłaty tych składek rozpoczynałby się przed datą ich wymagalności wynikającą z art. 47 ust. 1 u.s.u.s.

Przepisy art. 1 ust. 7, 14-15 ustawy abolicyjnej, potwierdzają przy tym wykładnię, iż ocena wymagalności (i ustalenie wysokości ww. kwot) należności podlegających i niepodlegających umorzeniu winna być dokonywana przez ZUS w decyzji warunkowej wg stanu na dzień złożenia wniosku o umorzenie.

Przepis art. 1 ust. 15 ustawy abolicyjnej stanowi bowiem jednoznacznie, iż na okres od dnia złożenia wniosku o umorzenie do dnia uprawomocnienia się decyzji, o której mowa w ust. 13, ulega zawieszeniu bieg terminu przedawnienia należności, o których mowa w ust. 1, 6, 10 i 12. Ponieważ zawieszeniu może ulec bieg terminu przedawnienia roszczeń już wymagalnych (art. 121 kc w związku z art. 120 § 1 zd. 1 kc), wnioskować trzeba, iż w przepisach art. 1 ust. 10 i 12 chodzi o należności niepodlegające umorzeniu wymagalne w dacie złożenia wniosku o umorzenie.

Konsekwentnie, w sytuacji egzekwowania przez organ zaległości składkowych przed dniem złożenia wniosku o umorzenie należności - postępowanie to z mocy prawa ulegało zawieszeniu od dnia złożenia takiego wniosku do dnia uprawomocnienia się decyzji, o której mowa w ust. 13, - art. 1 ust. 14 zd. 1 ustawy abolicyjnej. Uwzględnienie wykładni art. 1 ust. 10 ustawy abolicyjnej prezentowanej przez organ rentowy prowadziłoby do nieracjonalnego wniosku, iż regulacja zawarta w art. 1 ust. 14, a zatem okresowe „wyłączenie” z mocy prawa możliwości prowadzenia egzekucji, dotyczy także należności przyszłych z tytułu składek - niepodlegających umorzeniu tj. składek niewymagalnych w dacie wydania decyzji warunkowej.

Podsumowując: od daty złożenia wniosku o umorzenie z jednej strony dłużnik podlegał szczególnej ochronie poprzez wyłączenie okresowo możliwości egzekwowania przez ZUS zadłużenia określonego w ustawie abolicyjnej (a także przyznanie mu od daty uprawomocnienia decyzji warunkowej 12 miesięcznego terminu do spłaty zadłużenia), a z drugiej strony organ rentowy - przez zawieszenie biegu przedawnienia - miał zapewnioną możliwość skutecznego dochodzenia tej wierzytelności w sytuacji niespełnienia przez płatnika warunków umorzenia w terminie określonym w ustawie. Powyższe regulacje są konsekwencją celu przedmiotowej ustawy. Zarówno z oznaczenia zakresu regulacji ustawowej „o umorzeniu należności powstałych z tytułu nieopłaconych składek przez osoby prowadzące pozarolniczą

działalność” jak i z uzasadnienia projektu tej ustawy (Sejm RP VII kadencji nr druku 382), wynika jednoznacznie, iż celem ustawodawcy było umożliwienie uwolnienia się od zadłużenia składkowego powstałego w okresie od 1999 r. do lutego 2009 r., które powstało w znacznej mierze wskutek niechlujstwa legislacyjnego ustawodawcy. Generalnie miał być to zatem instrument pozwalający płatnikowi na uwolnienie się od długu, nie zaś narzędzie, którym ustawodawca mógł dodatkowo - tj. niezależnie od obowiązujących już regulacji - wymusić na płatniku regulowanie płatności na bieżąco do dnia wydania decyzji z art. 1 ust. 13.

Realizacji celu ustawy miał służyć nałożony na ZUS obowiązek określenia w decyzji warunkowej długu podlegającego umorzeniu i długu niepodlegającego umorzeniu, którego uiszczenie w ustawowym terminie warunkowało abolicję - art. 1 ust. 13 pkt 2 w związku z ust. 8 i 10, 11,12.

Reasumując, odczytywanie przepisu art. 1 ust. 10 ustawy abolicyjnej z pominięciem ww. regulacji, a zatem w taki sposób, iż wobec niewskazania przez ustawodawcę w tym przepisie zamkniętego okresu, za który naliczone jest zadłużenia niepodlegające umorzeniu, to warunkiem umorzenia jest zapłata należności wymienionych w art. 1 ust. 10 za okres

od dnia 1 stycznia 1999 r. do dnia wydania decyzji z art. 1 ust. 13 - prowadzi do absurdu.

Z utrwalonego orzecznictwa wynika, iż w sytuacji, gdy wynik wykładni językowej prowadzi do absurdu, albo rażąco niesprawiedliwych lub irracjonalnych konsekwencji należy stosować wykładnię systemową i funkcjonalną (uzasadnienie uchwały SN z dnia 10 grudnia 2009 r.

III CZP 110/09), co miało miejsce w niniejszej sprawie.

Przepis art. 1 ust. 10 ustawy abolicyjnej rzeczywiście nie określał, do jakiej daty od dnia 1 stycznia 1999 r. należy kwalifikować należności niepodlegające umorzeniu, co było zbędne wobec faktu, iż taką datę końcową wyinterpretować można z przepisów art. 1 ust. 8 w związku z art. 14 i 15 ustawy abolicyjnej. Niewątpliwie brzmienie przepisu art. 1 ust. 10 nie pozwala na wnioskowanie, iż za datę końcową należy przyjąć datę decyzji z art. 1 ust. 13 ustawy abolicyjnej.

Z powołanego przepisu wynika bowiem jedynie, iż warunkiem abolicji jest, aby w dacie wydania decyzji z art. 1 ust. 13 ustawy, płatnik nie posiadał niepodlegających umorzeniu należności. Te ostatnie, jak wskazano wyżej, ustala się wg stanu na dzień złożenia wniosku.

Zatem data końcowa okresu zadłużenia, o którym mowa w art. 1 ust. 10 i 11 ustawy abolicyjnej, wynika z przepisów art. 1 ust. 8 w związku z art. 14 i 15 ustawy abolicyjnej i jest to data złożenia wniosku o umorzenie. Wobec niespornego faktu, iż ubezpieczony A. G. zadłużenie niepodlegające umorzeniu wymagalne w dacie złożenia wniosku o umorzenie uiszczył w terminie określonym art. 1 ust. 11 ustawy abolicyjnej, błędnym było wydanie przez ZUS decyzji o której mowa w art. 1 ust. 13 pkt 2 tej ustawy. Tym samym chybiony był postawiony w apelacji zarzut naruszenia prawa materialnego.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

apelacja jest uzasadniona.

Stan faktyczny w niniejszej sprawie w istocie pozostawał bezsporny i został (z jednym uzupełnieniem, o czym poniżej) prawidłowo przedstawiony przez Sąd Okręgowy. Jednak rozstrzygnięcie nie mogło się ostać.

Nie ulega wątpliwości, że decyzją z 27 maja 2015 r. określającą warunki umorzenia organ rentowy ustalił, według stanu na dzień 25 maja 2015 r., kwoty należności z tytułu składek mających podlegać umorzeniu. Stwierdził przy tym, że na ten dzień ubezpieczony nie posiadał należności niepodlegających umorzeniu.

Następnie decyzją z 29 grudnia 2015 r. organ rentowy ponownie ustalił warunki umorzenia według stanu na dzień złożenia wniosku, tj. 9 grudnia 2014 r. Stwierdził między innymi, że warunkiem umorzenia wymienionych należności jest spłata należności niepodlegających umorzeniu. Decyzja ta uprawomocniła się z dniem 9 lutego 2016 r.

Nie zostały wymienione w tej decyzji niepodlegające umorzeniu: należności na ubezpieczenia społeczne za okres od lutego 2016 r. do marca 2016 r., za maj 2016 r. oraz listopad 2016 r. w łącznej kwocie 563,15 zł, na ubezpieczenie zdrowotne za grudzień 2015 r., od lutego 2016 r. do marca 2016 r. i za listopad 2016 r. w łącznej kwocie 323,30 zł i na Fundusz Pracy za listopad 2016 r. w łącznej kwocie 59,61 zł.

Pismem z 13 marca 2017 r. organ rentowy powiadomił ubezpieczonego o możliwości wypowiedzenia się co do zebranych dowodów i możliwości zgłoszenia żądań przed wydaniem decyzji.

Należy dodać (co uszło uwadze Sądu Okręgowego), że wcześniejszym pismem z 14 października 2016 r. organ rentowy powiadomił ubezpieczonego, że informację o kwocie należności niepodlegających umorzeniu otrzyma w Oddziale u Pani M. M..

W tych okolicznościach zapadła zaskarżona decyzja z 23 marca 2017 r.

W ocenie Sądu Apelacyjnego, choć w dacie wydania pierwszej z decyzji ustalających warunki umorzenia (27 maja 2015 r.) ubezpieczony bezspornie nie był obciążony należnościami niepodlegającymi umorzeniu, to jednak organ rentowy w kolejnej (prawomocnej) decyzji z 29 grudnia 2015 r. wskazał, że warunkiem umorzenia wymienionych należności jest spłata należności niepodlegających umorzeniu i nie wymienił ich, zaś pismem z 14 października 2016 r. poinformował ubezpieczonego, gdzie uzyska informacje w tym zakresie.

Jak przy tym wskazał Sąd Najwyższy w uzasadnieniu postanowienia z 3 października 2017 r. (sygn. akt II UZ 45/17, LEX nr 2397611), interes płatnika składek co do precyzyjnego określenia, ile wynoszą zaległości składkowe niepodlegające umorzeniu, dostatecznie zabezpiecza art. 83 ust. 1 pkt 3 ustawy z dnia 13 grudnia 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (tekst jedn. Dz. U. z 2016 r. poz. 963 z późn. zm.), uprawniający zainteresowanego do wystąpienia z wnioskiem o wydanie decyzji określającej wysokość zaległości składkowych, nie mówiąc już o tym, że należycie dbający o swoje interesy płatnik powinien na bieżąco monitorować opłacanie składek pod kątem ewentualnego zadłużenia, także zwracając się o stosowne informacje do organu rentowego lub przy zastosowaniu udostępnianego przez ZUS programu Płatnik (zob. także wyrok Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z dnia 8 marca 2016 r., sygn. akt III AUa 1693/15, LEX nr 2012837).

Należy także za Sądem Najwyższym przypomnieć (por. postanowienie z 18 kwietnia 2018 r. III UZ 5/18, LEX nr 2497591), że: istota sprawy sądowej z odwołania od decyzji organu rentowego z art. 1 ust. 13 ustawy z 2012 r. o umorzeniu należności powstałych

z tytułu nieopłaconych składek przez osoby prowadzące pozarolniczą działalność (Dz. U. z 2012 r., poz. 1551) polega na rozstrzygnięciu, czy organ rentowy wydawał prawidłową decyzję, a zatem czy rzeczywiście miał podstawy do wydania decyzji z art. 1 ust. 13 pkt 2 ustawy, gdy odmówił umorzenia należności. Istotą sprawy z odwołania od decyzji organu rentowego z art. 1 ust. 13 pkt 2 tej ustawy nie jest natomiast kwestia prawidłowości decyzji

z art. 1 ust. 8 ustawy jako decyzji ustalającej warunki umorzenia należności. Między decyzją z art. 1 ust. 8 a decyzją z art. 1 ust. 13 omawianej ustawy występuje jedynie taki związek,

że ustalenie w decyzji z art. 1 ust. 8 ustawy kwot należności podlegających umorzeniu wiąże w postępowaniu w sprawie wydania decyzji z art. 1 ust. 13 ustawy w zakresie kwot i okresów uznanych ostateczną decyzją za obejmujące składki podlegające umorzeniu. Okoliczność,

czy w decyzji z art. 1 ust. 8 ustawy sprecyzowano kwotę należności niepodlegających umorzeniu nie jest przesłanką wydania decyzji z art. 1 ust. 13 ustawy. Decyzja z art. 1 ust. 13 cytowanej ustawy jest decyzją wykonawczą w stosunku do decyzji z art. 1 ust. 8 ustawy, która jest decyzji podstawą. Niezaskarżenie decyzji z art. 1 ust. 8 ustawy, bądź

uprawomocnienie się tej decyzji w wyniku rozstrzygnięcia sądowego wyłącza możliwość kwestionowania zawartego w niej rozstrzygnięcia w postępowaniu z odwołania od decyzji z art. 1 ust. 13 ustawy.

Co więcej, Sądu Najwyższy wyraził już pogląd przeciwny do przyjętego przez Sąd Okręgowy za wyrokiem tut. Sądu Apelacyjnego z 2 lutego 2017 r. sygn. akt III AUa 237/16.

W wyroku z 6 czerwca 2018 r., sygn. akt I UK 151/17 (BSN - IPUSiSP 2018/4/36) Sąd Najwyższy stwierdził bowiem, że wskazanie art. 1 ust. 10 ustawy z dnia 9 listopada 2012 r. o umorzeniu należności powstałych z tytułu nieopłaconych składek przez osoby prowadzące pozarolniczą działalność (Dz. U. z 2012 r. poz. 1551) warunku nieposiadania na dzień wydania decyzji, o której mowa w ust. 13 pkt 1, składek niepodlegających umorzeniu dotyczy także zaległości składkowych, które powstały po wydaniu i uprawomocnieniu się decyzji warunkowej, o której mowa w art. 1 ust. 8 tej ustawy. Taką wykładnię art. 1 ust. 10 omawianej ustawy Sąd Najwyższy przyjął również w postanowieniu z 14 lutego 2018 r. sygn. akt I UZ 67/17 (LEX nr 2486211).

W ocenie Sądu Apelacyjnego należało zatem przyjąć, że skoro po wydaniu i uprawomocnieniu się decyzji warunkowej, po stronie ubezpieczonego powstały niepodlegające umorzeniu należności składkowe, to prawidłowa wykładnia art. 1 ust. 10 ustawy z dnia 9 listopada 2012 r. o umorzeniu należności powstałych z tytułu nieopłaconych składek przez osoby prowadzące pozarolniczą działalność, nie zezwała na umorzenie spornych należności.

Z tych przyczyn, po myśli art. 386 § 1 kpc orzeczono, jak w punkcie sentencji.

W punkcie 2 Sąd Apelacyjny z mocy art. 102 kpc odstąpił od obciążenia ubezpieczonego zwrotem kosztów zastępstwa procesowego.

Jak wskazał Sąd Najwyższy (por. postanowienie z 18 kwietnia 2013 r., sygn. akt III CZ 75/12, LEX nr 1353220), w art. 102 kpc ustawodawca odwołuje się do pojęcia „wypadków szczególnie uzasadnionych”. Takie sformułowanie wprawdzie nie jest klauzulą generalną, jednak opiera się na zwrocie niedookreślonym, który może odsyłać również do argumentów natury aksjologicznej. Regulacja ta znajdzie zastosowanie w wyjątkowych sytuacjach, gdy z uwagi na okoliczności konkretnej sprawy, zastosowanie reguł ogólnych kpc dotyczących zwrotu kosztu procesu byłoby nieuzasadnione. Rozstrzygnięcie na podstawie art. 102 kpc ma charakter dyskrejonalny, kontrola instancyjna w tym zakresie jest ograniczona do sytuacji, gdy zastosowanie wzmiankowanego przepisu nie zostało w ogóle uzasadnione bądź nastąpiło z rażącym naruszeniem reguł przewidzianych w tym przepisie.

Sąd Apelacyjny miał na uwadze, że choć sporna materia jest uregulowana bezwzględnie obowiązującymi przepisami prawa materialnego, to jednak składają się one na zespół kazuistycznych i rozbieżnie wykładanych norm, zaś ubezpieczony mógł pozostawać w subiektywnym przekonaniu o zasadności swoich roszczeń.

/-/ SSA W.Bzibziak /-/ SSA W.Nowakowski /-/ SSA A.Kolonko

Sędzia Przewodniczący Sędzia

ek